

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Intellectus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

ferum tamen reddunt acutum; Ita quidam ad dicendum quum plane inutiles sint, alios tamen reddere idoneos possunt. *Apud Erasmus lib. 8. apoph.*

Trineri. Veluti ager non statim, ubi terra eruderata est, ac horrorem deposuit, vltro florem edit, aut fructum exigit, sed semen requirit: Ita neq; indoles nostra, euulsis vitiorum radicibus, statim ad virtutem insurgit, sed iustus præceptus, quibus imbatur, opus habet. *in apoph.*

Vi neq; terra, quæ media estate obduruu, semen vtiliter excipit, neq; quæ hyemis rigorem sensit, sed quæ ineunte vere aperitur & adhuc dum mollescit: Ita prima pueritia ad præceptiones imbibendas maxime est idonea. *in apoph. 6.*

Vi terra, licet semel culta sit, iterum tamen suaapte natura exhorrescit, nisi subinde ararum admoveas, ac semen immittas: Ita pueri licet à teneris vnguiculis probe instituti sint, vitia tamen mox repullulant, nisi crebris ad virtutem admonitio & adhortatio adlit. *in apoph.*

Quemadmodum nullus ager est tam prægnans, nulla planta tam integra, quæ cultura non habeat opus: Ita nullus homo tam felix est, qui negligenter institutus non tordeat, seroque coardior sit, quo est felicitior. *in apoph. 11.*

Quemadmodum terra non quæuis semina immittit: sed quæ vtilent potius fructum promittunt, quædam quæ pulchrum, quæ aegerum fecundant potius, quam quæ exoliant: Itaque pueri os disciplinis licet fallere, quæ tantum decorum afferunt, sed quæ condunt, quæ vitia potius quam linguam formant & eruant. *in apoph. 12.*

Quemadmodum pictor lineamenta ducit prius, quam coloribus rem illustret: Sic pueritia quoque prius virtute decet formare, quam ornare literis. *in apoph. 17.*

Terminde ac terra licet bene culta, rigata, vberrimoque semine obruta, non statim fruges præfert, nisi cæli ac aeris elementa accedat: Sic scientia nequaquam nudis præceptis immittit, sed celestis irrigatione incrementum perficitur. *in apoph. 14.*

Quemadmodum rudimentum antequam experimentum, & vbiuisa libi exercitatio methodum sequitur: Ita virtutibus quoque præceptiones vitia priores sunt. *in apoph. 18.*

Quemadmodum nemo, qui lactuæ eget, vricis hortum confert: Ita taburra nauum implet, qui sat mercium habet: Tanto imprudentur pueri, qui legere, loqui dicunt, aut pingere, manes occupantur tabulæ, omittunt, qui ad virtutem faciunt, canobus. *in apoph. 5.*

EXEMPLA HISTORICA.

Philosophiam *Chalæarum & Aegyptiorum*, pueri à patribus discunt. *Dion. lib. 2. c. 8. & lib. 1. c. 6.*

Indi & Brachmanes edito infanti curatores, & vitæ magistrum eustodemque adhibebant, vt sub legibus & magistratibus, vobis disciplinis formatus, salutaribus exemplis eruitur. *Alexan. ab Alex. lib. 2. c. 23.*

Persæ tria præcipue liberos suos docebant: equitare, iaculari, & vera dicere: Viciu tria vehementer damabant: mentiri inter rarior esse, & in amnem rem immundam edere. *Fulg. lib. 2. c. 1. & Xophonis & V. l.*

Romani quotannis sex optimarum filios ad sex Hetruræ populos mittebant: vt auguralem scientiam discerent. *Alex. l. 5. cap. 19.*

Augustus Cæsar rectorem solitus est apponere atate parius, ac mente lapsus, donec adolecerent, aut reuoluerent: ac plurimorum liberos & educavit simul cum suis, & instituit. *Sueton.*

Carolus Magnus Burchardo Herbipolensi Episcopo duodecim adolecentes ex illis tribus parentibus Saxonum natos, quos obli-des acceptat, seruandos & erudiendos in doctrina pietas commisit. *teste Bala Centuria 13. c. 57.*

HIEROGLYPHICA.

Sunt qui *Calathum cum pullis hirundinis* in aliquo veteru monumentis oblatum, hieroglyphicum *Institutionis* esse contendunt: argumentumque eiusmodi ad *Oliuis* & *Ceteris* beneficia, in mortales collata: referant: quod scilicet ab his & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & æquo cum reliquis iure vitam degere didicerimus. *Pier. Val. lib. 22. p. 42. & E.*

Vitæ, Disciplinæ, Doctrinæ.

Intellectus.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Intellectus, Græce *νοῦς*, & *νῦν*, intelligo dicitur: Est autem intellectus vis animæ, quæ inuisibilia percipit, secundum *Augustinum de spiritu & anima.*

Hebr.

Institutio.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Institutio, Doctrina, *ἰνστιτούειν*. Hebr. *Chukkah* & *Chokki*. Instructio, confitutio legislatio; ritus præscriptus, regula, norma. Verbo *Chukah* Effiguit, Delineaunt, exculpit, depinxit, delineat, consiliunt. Hinc, Icon, effigies: & *ἰνσταζω*, effugio.

PATRUM SENTENTIAE.

Ad dicendum, quod opus est, nulla ætas fera videri potest: quod magis decet docere, quam dici. magis tamen decet dicere, quam gaurare. *Augustinus in epist. ad Hier.*

Epist. coram numero me esse profiteor, qui scribunt proficiendo, scribendo proficiunt. *idem Epist. 7.*

Ab omnibus habentur, sed quod necis, quia humilitas tibi comitate facere potest, quod natura sua: it commune. *idem in Epist.*

Naturæ ordo sic se habet: vitæ in aliquo discimus, rationem discimus paribatur. *idem de morib. eccl. 1.*

Nihil prodest facienda didicisse, & non facere. Melius est neicere, quam cum periculo discere. *Hier. in epist.*

Verbum in scientia est imperfectum, se non. *idem ad Luciferum.*

Operabile est, & mihi præclarum vsque ad vltimam discere senectutem, quoniam nulla ætas ad perdicendum sufficere potest. Doctores vero alio, assistere eum, qui non sufficere instructus est: res vtilitatis antiqui prouerbi: in dolio discere autem figuli, hoc est in periculo. *Greg. Nazian. in Apolog.*

Scire qui scire volunt, eo fine sciam, vt sciant, & turpis curiositas est: & scire, qui scire volunt, vt scientiam suam vendant, & turpis mendacitas: & scire, qui scire volunt, vt sciantur ipsi, & turpis vanitas est. Sciant quoque, qui scire volunt, vt adiciant, & charitas est. *idem in epist. 75.*

Scire qui scire volunt, vt adificentur, & prudentia est. *Bern. in epist. 75.*

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Scire curia prodest, delectat. Qui quo deitmanit, peruenire non sequitur viam, non permultas vagatur: non ire istud, sed scire. *idem in epist. 43.*

Scire ista sunt: & homines dum docent, discunt: non est, quod scire potest, & inueniat, producat in medium: vt recitare alius videri potest. Si haberes ista populo idoneam mercedem, nemo scire te intelligere possit. Cui ergo inquis, ista didicisti, non est quod scire oportet, perdidicisti, si tibi didicisti. *Senec. epist. 77.*

Quid est scire, quum quia diu non didicisti, non discere de omni re homines scire admittit. Tandem dicendum est, quamquam scire: Si prouerbio credis, quamdiu viuas, etiam seni discendum est. *idem in epist. 75.*

Scire primum mox sapientiam discet, quæ sine moribus male scire non potest. *idem ibid.*

Scire homines vitium senectutis lit: cum eruditione patet discendo, ne desecerint insipienti animo: literas tanquam baculum inferno copati, reperta esse: eundem finem esse discendum. *idem in Prouerb. philosoph.*

SIMILITVDINES.

Qui vel vitam solum recte institunt, aut loquuntur, non modo student, ita vt alterum omittant: nihil mihi à modo discere videntur, quibus magnum est nocumentum: maior enim quæpiam insipientiam, seu insipientiam: qui non videntur, vt in vtriusque excellent, & sint idonei, si illud eundem ut de laudibus *Basilii.*

Veritas, Veritas quo melior est natura, hoc magis corruptumque ingenium: Ita ingenia, nisi recte excolantur, quo sunt felicitioribus virtutibus obducuntur. *in Mor. 1.*

Et terra quædam asperior, duriorque, quæ tam en culta protinus cadunt: Sic ingenia duriora natura institutione manent. *idem ibid.*

Veritas rose vi in se nunquam ad pristinum rectitudinem reuocari, si eundem hinc non baculi: Ita quædam ingenia sic instituta, & institutione deprauantur, vt corrigi non queant. *idem ibid.*

Quemadmodum coes, quum ipse scire non possint,

